

Social- och hälsovårdsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ett register över bindningar och bisysslor samt till lagar som har samband med den

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ett register över bindningar och bisysslor samt till lagar som har samband med den (RP 301/2022 rd): Ärendet har remitterats till social- och hälsovårdsutskottet för betänkande och till grundlagsutskottet för utlåtande.

Utlåtande

Utlåtande har lämnats av

- grundlagsutskottet GrUU 101/2022 rd

Sakkunniga

Utskottet har hört

- konsultativ tjänsteman Eva Aalto, social- och hälsovårdsministeriet
- konsultativ tjänsteman Petteri Jartti, justitieministeriet
- biträdande justitiekansler Mikko Puumalainen, Justitiekanslersämbetet
- branschdirektör Teemu Mikkola, Rättsregistercentralen
- direktör Pasi Kumpula, Domstolsverket
- ordförande Juha Mikkola, Trafik- och patientskadenämnden.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- dataombudsman Anu Talus, Dataombudsmannens byrå
- Besvärsnämnden för social trygghet (SAMU)
- besvärsnämnden för arbetspensionsärenden
- Finlands näringsliv rf
- STTK rf
- Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf
- Suomen Vakuutuslääkärien Yhdistys ry.

Inget yttrande av

- besvärsnämnden för olycksfallsärenden
- Akava ry.

Betänkande ShUB 51/2022 rd

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslås det att det stiftas en lag om ett register över bindningar och bisysslor och att lagen om besvärsnämnden för social trygghet, lagen om besvärsnämnden för olycksfallsärenden, lagen om besvärsnämnden för arbetspensionsärenden och lagen om trafik- och patientskadenämnden ändras. Samtidigt upphävs lagen om registret över domares bindningar och bisysslor.

Enligt propositionen ska uppgifterna om de bindningar som medlemmarna i besvärsnämnderna inom social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde har i fortsättningen registreras i samma elektroniska register som förs av Rättsregistercentralen där domares bindningar och bisysslor registreras. Bestämmelserna om domstolarna och deras anställda förblir oförändrade i sak. I fråga om registreringen av bindningar för medlemmarna i nämnderna föreslås motsvarande bestämmelser som i fråga om registreringen av bindningar för de sakkunnigledamöter vid domstolarna som sköter uppdraget som bisyssla.

Syftet med propositionen är att öka öppenheten och transparensen i beslutsfattandet i besvärsnämnderna och i trafik- och patientskadenämnden, som med hänsyn till sitt rättsskyddsuppdrag är nära jämförbar med besvärsnämnderna, genom att göra det lättare för allmänheten att få information om eventuella bindningar som medlemmarna i besvärsnämnderna har. Uppgifter om bindningar för medlemmarna i besvärsnämnderna ska i fortsättningen kunna hämtas i ett för allmänheten öppet elektroniskt register på internet till den del som uppgifterna redan för närvarande är offentliga. I fortsättningen ska vem som helst som är intresserad av dessa offentliga uppgifter lätt kunna kontrollera dem. Detta ökar allmänhetens möjligheter att övervaka nämndernas verksamhet och den utövning av offentlig makt som ankommer på nämnderna och bidrar till att stärka medborgarnas förtroende för nämnderna. Samtidigt förtydligas och förenhetligas bestämmelserna om redogörelse för bindningar i de lagar som gäller nämnderna.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2024.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Syftet med propositionen är att förbättra medborgarnas tillgång till information om de bindningar som medlemmarna i besvärsnämnderna inom social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde och medlemmarna i trafik- och patientskadenämnden har uppgett med stöd av sin lagstadgade anmälningsskyldighet till den del uppgifterna inte är sekretessbelagda. Målet är att förbättra medborgarnas möjligheter att övervaka nämndernas utövande av offentlig makt och att göra det möjligt för medborgarna att använda den avsedda informationen när de bevakar sina rättigheter och intressen. Registreringen av anmälningar om domstolars och nämnders bindningar ska centraliseras i samma register, vilket ur medborgarnas synvinkel kan betraktas som en tydlig lösning. Social- och hälsovårdsutskottet anser att målen är viktiga och anser att lagförslagen främjar öppenhet och transparens i nämndernas beslutsfattande.

Grundlagsutskottet har lämnat utlåtande om propositionen (GrUU 101/2022 rd) och har ingenting att anmärka med anledning av grunderna för regleringen. Social- och hälsovårdsutskottet fö-

Betänkande ShUB 51/2022 rd

reslår utifrån grundlagsutskottets utlåtande ändringar i bestämmelserna om grunderna för vissa skyldigheter och i bestämmelserna om behandling av vissa uppgifter.

Grundlagsutskottet konstaterar (stycke 8) att social- och hälsovårdsutskottet noggrant bör försäkra sig om att regleringen är förenlig med EU:s dataskyddsförordning och fästa särskild uppmärksamhet vid definitionen av personuppgiftsansvarig. Social- och hälsovårdsutskottet konstaterar utifrån inkommen utredning att syftet med och metoderna för den behandling som det föreslagna registret kräver i första hand definieras i lagen om registret. Till den personuppgiftsansvariges uppgifter hör således i själva verket främst att fastställa de metoder och den praxis som tillämpas vid behandlingen inom ramen för kraven i lagen om registret och dataskyddslagstiftningen. Social- och hälsovårdsministeriet deltar inte i bestämmandet av syftet med och metoderna för behandlingen. Rättsregistercentralen ska utifrån sin expertis på registerområdet lägga fram tekniska specifikationer i anslutning till registret och fungera som teknisk administratör för registret.

DETALJMOTIVERING

1. Lagen om ett register över bindningar och bisysslor

1§. Den personuppgiftsansvarige och registrets ändamål. Utskottet föreslår utifrån grundlagsutskottets utlåtande (stycke 5) ett nytt 2 mom. i paragrafen, där det preciseras att med bindningar avses de omständigheter som anges i 8 a § 1 mom. i statstjänstemannalagen och med bisysslor de uppdrag som avses i 18 § 4 mom. i den lagen.

2§. Anmälningsskyldighet. Utskottet föreslår utifrån grundlagsutskottets utlåtande (stycke 4) ett nytt 2 mom. i paragrafen, där det på grund av kravet på att individens skyldigheter ska vara lagbaserade preciseras genom hänvisningar till bestämmelser vilka uppgifter anmälningsskyldigheten gäller.

4§. Registeruppgifternas offentlighet och utlämnande av uppgifter. Med stöd av grundlagsutskottets utlåtande (stycke 19) föreslås det för tydlighetens skull att 1 mom. ändras så att bestämmelserna om offentlighet i myndigheternas verksamhet tillämpas på utlämnande av personuppgifter ur registret över bindningar och bisysslor. Det föreslås att den mening stryks som enligt grundlagsutskottet kan ge en felaktig bild av dess rättsverkningar och leda till felaktiga kontradiktoriska slutsatser.

Med stöd av grundlagsutskottets utlåtande föreslås det att begränsningen av utlämnande av uppgifter, som gäller bland annat uppgifter om förtroendeuppdrag eller förvaltningsuppgifter i ett bostadsaktiebolags, stryks i 2 mom. Utskottet anser i likhet med grundlagsutskottet att det är tillräckligt att de föreslagna kategoriska begränsningarna av offentligheten i fråga om offentliggörandet av dessa uppgifter som indirekt gäller boende endast gäller sådan publicering i datanätet som avses i 4 § 4 mom. i förslaget till registerlag. Utskottet föreslår att det i 4 mom. föreskrivs om en sådan begränsning.

Betänkande ShUB 51/2022 rd

FÖRSLAG TILL BESLUT

Social- och hälsovårdsutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslag 2—5 i proposition RP 301/2022 rd utan ändringar.

Riksdagen godkänner lagförslag 1 i proposition RP 301/2022 rd med ändringar. (Utskottets ändringsförslag)

Utskottets ändringsförslag

1.

Lag

om ett register över bindningar och bisysslor

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Den personuppgiftsansvarige och registrets ändamål

Rättsregistercentralen är personuppgiftsansvarig för ett för allmänt bruk avsett register över bindningar och bisysslor. Syftet med registerföringen är att tillgodose offentligheten för domarnas bindningar och bisysslor samt offentligheten för de bindningar som sakkunnigledamöterna vid domstolarna och tingsrätternas nämndemän samt de bisysslor som föredragandena vid domstolarna har.

Med bindningar avses omständigheterna enligt 8 a § 1 mom. i statstjänstemannalagen (750/1994) och med bisysslor uppdragen enligt 18 § 4 mom. i den lagen. (Nytt 2 mom.)

Dessutom syftar registerföringen till att tillgodose offentligheten för de bindningar som medlemmarna i besvärsnämnden för social trygghet, besvärsnämnden för olycksfallsärenden och besvärsnämnden för arbetspensionsärenden (*besvärsnämnderna*) har. Vad som i denna lag föreskrivs om besvärsnämnder tillämpas också på trafik- och patientskadenämnden.

2 §

Anmälningsskyldighet

Skyldiga att anmäla uppgifter till registret är

Betänkande ShUB 51/2022 rd

- 1) de domare, sakkunnigledamöter vid domstolar och nämndemän vid tingsrätterna som är skyldiga att lämna i 11 kap. 12 § i domstolslagen (673/2016) avsedd redogörelse för bindningar,
- 2) de domstolar som har beviljat ett tillstånd för bisyssla enligt 9 kap. 5 § i domstolslagen,
- 3) domare och föredragande vid domstolar som har fått i 9 kap. 7 § i domstolslagen avsedd inkomst från bisyssla,
- 4) de medlemmar i besvärsnämnderna som är skyldiga att lämna i 8 a § 1 mom. i statstjänstemannalagen (750/1994) avsedd redogörelse för bindningar.

Domare, sakkunnigledamöter vid domstolar, nämndemän vid tingsrätter och medlemmar i besvärsnämnder ska lämna de uppgifter som avses i 8 a § 1 mom. i statstjänstemannalagen (750/1994) samt de uppgifter som avses i 3 § 2 mom. i denna lag. Domare ska dessutom lämna de uppgifter om inkomster från bisysslor som avses i 9 kap. 7 § i domstolslagen. Föredragande vid domstolar ska lämna de uppgifter om inkomster från bisysslor som avses i 9 kap. 7 § i domstolslagen samt de uppgifter som avses i 3 § 2 mom. i denna lag, med undantag för uppgifter om bisysslans och bindningens början och upphörande. Den domstol som har beviljat tillstånd för bisyssla ska uppge den dag då tillståndet börjar, föremålet för tillståndet samt, när bisysslan upphör, dagen för upphörandet. (Nytt 2 mom.)

Uppgifterna lämnas till Rättsregistercentralen. Medlemmarna i besvärsnämnderna ska dock lämna uppgifterna till social- och hälsovårdsministeriet. Uppgifterna kan lämnas genom att föra in dem i registret över bindningar och bisysslor.

3 §

Uppgifter som ska föras in i registret

I registret antecknas uppgifter om de bindningar som domarna, sakkunnigledamöterna vid domstolarna, nämndemännen vid tingsrätterna och medlemmarna i besvärsnämnderna har samt uppgifter om de tillstånd för bisyssla som beviljats domarna och föredragandena vid domstolarna och inkomsterna från dessa bisysslor.

I registret antecknas den registrerades namn, tjänste- eller uppgiftsbenämning, uppgifter om den domstol eller besvärsnämnd där den registrerade arbetar samt datum när bisysslan inleddes eller en annan än en ekonomisk bindning uppstod och när bindningen eller bisysslan upphörde. I registret kan för identifiering av den registrerade även antecknas den registrerades personbeteckning.

4 §

Registeruppgifternas offentlighet och utlämnande av uppgifter

På utlämnande av personuppgifter ur registret över bindningar och bisysslor tillämpas vad som föreskrivs om offentlighet i myndigheternas verksamhet.

Den registrerades personbeteckning får för identifiering av den registrerade lämnas ut endast till de aktörer som enligt 3 mom. har rätt att trots sekretessbestämmelserna få uppgifter om den registrerade. ~~Uppgifter om den registrerades förtroende eller förvaltningsuppdrag eller annat uppdrag i förvaltningsorganet för ett i lagen om bostadsaktiebolag (1599/2009) avsett bostadsaktiebolag eller ömsesidigt fastighetsaktiebolag, i förvaltningsorganet för en i lagen om bostadsrättsbostäder (393/2021) avsedd sammanslutning som äger bostadsrättshus, i verksamhet som ankny-~~

Betänkande ShUB 51/2022 rd

~~ter till i lagen om småbarnspedagogik (540/2018) avsedd småbarnspedagogik eller i verksamhet som anknyter till i lagen om grundläggande utbildning (628/1998) avsedd förskoleundervisning eller grundläggande utbildning får lämnas ut endast till de aktörer som enligt 3 mom. har rätt att trots sekretessbestämmelserna få uppgifter om den registrerade.~~

Den utnämmande myndigheten och, om den utnämmande myndigheten är republikens president eller statsrådet, även justitieministeriet samt domstolarnas chefsdomare, har rätt att trots sekretessbestämmelserna ur registret få i 8 a § 4 mom. i statstjänstemannalagen avsedda uppgifter som behövs för utredning och övervakning av bindningar samt andra uppgifter som den anmälningsskyldige har anmält. I fråga om medlemmarna i besvärsnämnderna har dock den utnämmande myndigheten, social- och hälsovårdsministeriet samt den besvärsnämnd vars medlem uppgiften gäller rätt att trots sekretessbestämmelserna ur registret få i den bestämmelsen avsedda uppgifter som behövs för utredning och övervakning av bindningar samt andra uppgifter som den anmälningsskyldige har anmält. Domstolarnas chefsdomare har dessutom rätt att trots sekretessbestämmelserna ur registret få de i 18 § 5 mom. i den lagen avsedda uppgifter som behövs för utredning och övervakning av bisysslor.

Trots bestämmelserna i 16 § 3 mom. i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) får uppgifter lämnas ut i form av kopior av anteckningar i registret och via det allmänna datanätet. Via det allmänna datanätet **lämnas dock inte ut uppgifter om en registrerads förtroende- eller förvaltningsuppdrag eller annat uppdrag i förvaltningsorganet för ett i lagen om bostadsaktiebolag (1599/2009) avsett bostadsaktiebolag eller ömsesidigt fastighetsaktiebolag, i förvaltningsorganet för en i lagen om bostadsrättsbostäder (393/2021) avsedd sammanslutning som äger bostadsrättshus, i verksamhet som anknyter till i lagen om småbarnspedagogik (540/2018) avsedd småbarnspedagogik eller i verksamhet som anknyter till i lagen om grundläggande utbildning (628/1998) avsedd förskoleundervisning eller grundläggande utbildning.**

5 §

Avförande av uppgifter ur registret

Uppgifter som gäller bindningar och bisysslor ska avföras ur registret tre år efter det att bindningarna eller bisysslorna har upphört. Alla uppgifter om en person ska avföras ur registret tre år efter det att personens verksamhet i anställning hos domstolsväsendet eller medlemskap i en besvärsnämnd har upphört, om inte personens anmälningsskyldighet enligt i 2 § 1 mom. därefter har inträtt på nytt.

6 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 20 .

Genom denna lag upphävs lagen om registret över domares bindningar och bisysslor (565/2015).

Om det i en lag eller förordning hänvisas till den upphävda lagen eller till registret över domares bindningar och bisysslor, iakttas efter ikraftträdandet av denna lag motsvarande bestämmelse i denna lag, och hänvisningen gäller det register som avses i denna lag.

2.

Lag

om ändring av 3 § i lagen om besvärsnämnden för arbetspensionsärenden

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om besvärsnämnden för arbetspensionsärenden (677/2005) 3 § 4 mom., sådant
det lyder i lag 792/2017, och
fogas till 3 §, sådan den lyder i lagarna 1333/2011, 1218/2016, 792/2017 och 1474/2019, ett
nytt 5 mom., som följer:

3 §

Förordnande av ordförandena och medlemmarna

Den som föreslås bli medlem i besvärsnämnden ska innan den utnämns till uppdraget lämna social- och hälsovårdsministeriet en sådan redogörelse för sina bindningar som avses i 8 a § 1 mom. i statstjänstemannalagen (750/1994). Den som har utnämnts till medlem ska dessutom sända redogörelsen för kännedom till besvärsnämnden. Sker det förändringar i bindningarna under uppdraget ska medlemmen utan dröjsmål anmäla detta till social- och hälsovårdsministeriet och till besvärsnämnden. En medlem ska även annars lämna motsvarande redogörelse, om social- och hälsovårdsministeriet eller besvärsnämnden begär en sådan.

Bestämmelser om registrering av uppgifter som gäller bindningar finns i lagen om ett register över bindningar och bisysslor (/).

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag

om ändring av 3 § i lagen om besvärsnämnden för social trygghet

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om besvärsnämnden för social trygghet (1299/2006) 3 § 6 mom., sådant det lyder i lag 794/2017, och
fogas till 3 §, sådan den lyder i lag 794/2017, ett nytt 7 mom., som följer:

3 §

Medlemmarnas behörighet och utnämning av dem

Den som föreslås bli medlem i besvärsnämnden ska innan den utnämns till uppdraget lämna social- och hälsovårdsministeriet en sådan redogörelse för sina bindningar som avses i 8 a § 1 mom. i statstjänstemannalagen (750/1994). Den som har utnämnts till medlem ska dessutom sända redogörelsen för kännedom till besvärsnämnden. Sker det förändringar i bindningarna under uppdraget ska medlemmen utan dröjsmål anmäla detta till social- och hälsovårdsministeriet och till besvärsnämnden. En medlem ska även annars lämna motsvarande redogörelse, om social- och hälsovårdsministeriet eller besvärsnämnden begär en sådan.

Bestämmelser om registrering av uppgifter som gäller bindningar finns i lagen om ett register över bindningar och bisysslor (/).

Denna lag träder i kraft den 20 .

4.

Lag

om ändring av 5 § i lagen om besvärsnämnden för olycksfallsärenden

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om besvärsnämnden för olycksfallsärenden (1316/2010) 5 § 5 mom., sådant det
lyder i lag 793/2017, och
fogas till 5 §, sådan den lyder i lag 793/2017, ett nytt 6 mom., som följer:

5 §

Förordnande av besvärsnämnden

Den som föreslås bli medlem i besvärsnämnden ska innan den utnämns till uppdraget lämna social- och hälsovårdsministeriet en sådan redogörelse för sina bindningar som avses i 8 a § 1 mom. i statstjänstemannalagen (750/1994). Den som har utnämnts till medlem ska dessutom sända redogörelsen för kännedom till besvärsnämnden. Sker det förändringar i bindningarna under uppdraget ska medlemmen utan dröjsmål anmäla detta till social- och hälsovårdsministeriet och till besvärsnämnden. En medlem ska även annars lämna motsvarande redogörelse, om social- och hälsovårdsministeriet eller besvärsnämnden begär en sådan.

Bestämmelser om registrering av uppgifter som gäller bindningar finns i lagen om ett register över bindningar och bisysslor (/).

Denna lag träder i kraft den 20 .

5.

Lag

om ändring av 5 § i lagen om trafik- och patientskadenämnden

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om lagen om trafik- och patientskadenämnden (959/2019) 5 § 2 mom. och

Betänkande ShUB 51/2022 rd

fogas till 5 § ett nytt 5 mom. som följer:

5 §

Förordnande av ordförandena och medlemmarna, befrielse från medlemskap i nämnden och avgångsålder

Den som föreslås bli medlem i nämnden ska innan den utnämns till uppdraget lämna social- och hälsovårdsministeriet en sådan redogörelse för sina bindningar som avses i 8 a § 1 mom. i statstjänstemannalagen (750/1994). Den som har utnämnts till medlem ska dessutom sända redogörelsen för kännedom till nämnden. Sker det förändringar i bindningarna under uppdraget ska medlemmen utan dröjsmål anmäla detta till social- och hälsovårdsministeriet och till nämnden. En medlem ska även annars lämna motsvarande redogörelse, om social- och hälsovårdsministeriet eller nämnden begär en sådan.

Bestämmelser om registrering av uppgifter som gäller bindningar finns i lagen om ett register över bindningar och bisysslor (/).

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors 16.2.2023

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Markus Lohi cent
vice ordförande Mia Laiho saml
medlem Pekka Aittakumpu cent
medlem Kim Berg sd
medlem Kaisa Juuso saf
medlem Arja Juvonen saf
medlem Pia Kauma saml
medlem Noora Koponen gröna
medlem Terhi Koulumies saml
medlem Merja Kyllönen vänst
medlem Aki Lindén sd
medlem Hanna-Leena Mattila cent
medlem Ilmari Nurminen sd (delvis)
medlem Veronica Rehn-Kivi sv
medlem Minna Reijonen saf
medlem Heidi Viljanen sd.

Betänkande ShUB 51/2022 rd

Sekreterare var

utskottsråd Harri Sintonen.